

Küresel Yönetişimde Devletlerin Rolü: Japonya Örneği

The Role of States in Global Governance: The Case of Japan

Fatih TEKİN¹

Başvuru Tarihi: 08.04.2020

Kabul Tarihi: 07.05.2020

Özet

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte uluslararası politikada görünür olmayan ancak çok önemli etkileri bulunan sorunlar daha belirgin hale gelmeye başlamıştır. Bu sorunların en önemli özelliği yerel değil küresel, ulusal değil uluslararası etkilere sahip olmalarıdır. Günümüzde çevresel tehditler, salgın hastalıklar, küresel terörizm, uluslararası göç, aşırı nüfus artışı, uyuşturucu kaçakçılığı, insan hakları ihlalleri ve iç savaşlar gibi çok sayıda sorun uluslararasılaşmıştır ve bu sorunların çözümleri zorlaşmıştır. Sorunların küreselleşmesi çözümlerin ve politikaların da küreselleşmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Çünkü hiçbir devlet tek başına bu sorunların üstesinden gelebilecek kapasiteye sahip değildir. Böylece küresel düzeyde ortaya çıkan geniş kapsamlı, dinamik ve karmaşık bir karar alma süreci olarak da tanımlanan küresel yönetim kavramı önemli hale gelmektedir. Ulus devletler küresel yönetim süreçlerinde kilit rollere sahiptir. Bu çalışmada orta büyüklükte bir güç olan Japonya'nın, insani güvenlik taraftarı ve barışsever bir ülke olarak küresel sorunlar karşısındaki girişimleri incelenmiş ve küresel yönetime katkıları ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Küresel Sorunlar, Küresel Yönetişim, İnsani Güvenlik, Japonya

JEL Sınıflandırması: F01, F29, H11

Abstract

With the end of the Cold War, the problems, which were not visible in international politics but had significant effects, have become more evident. The most important feature of these problems is that they have global, not local, international, not just national impacts. Nowadays, many problems such as environmental threats, epidemics, global terrorism, international migration, overpopulation, drug trafficking, human rights violations and civil wars have become internationalized and their solutions have become difficult to solve. The globalization of problems has led to the need for globalization of solutions and policies because no state alone has the capacity to overcome these problems. Thus, the concept of global governance, which is also defined as a comprehensive, dynamic and complex decision-making process emerging at the global level, becomes important. Nation-states play a key role in global governance processes. In this article, as a medium-sized, human security supporter and pacifist country, Japan's initiatives against global problems will be evaluated and its contributions to global governance will be discussed.

Keywords: Global Problems, Global Governance, Human Security, Japan

JEL Classification: F01, F29, H11

¹ Uluslararası İlişkiler Bilim Uzmanı, fatihtekin@anadolu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-2227-0784

Giriş

Günümüzde dünya genelinde politik, kültürel ve ekonomik alandaki etkileşimlerin yaygınlaştığı, derinleştiği ve hızlandığı bir küreselleşme süreci yaşanmaktadır. Bununla birlikte daha önceki dönemlerde yerel olan sorunların da günümüzde küresel sorunlar haline geldiği yadsınamaz bir gerçektir. Başta çevre ve iklim değişikliği olmak üzere göç, yoksulluk, organize suçlar, insan hakları ihlalleri, salgın hastalıklar, aşırı nüfus artışı, bölgesel çatışmalar ve iç savaşlar, terör ve şiddet gibi çok sayıda sorun artık bir ülkenin içinde ortaya çıkınca yalnızca o ülke ile sınırlı kalmamakta, etkileri ve sonuçları açısından tüm dünyayı etkilemektedir.

Sorunların küreselleşmesi, yerel ölçekli politikaların ve çözümlerin netice vermesini zorlaştırmıştır. Bu bağlamda küresel sorunlar karşısında küresel politikalar ve küresel çözümler ihtiyacı hâsıl olmuştur. Küresel politikalar belirlemek ve küresel çözümleri uygulamak için de devletlerin, uluslararası örgütlerin ve diğer siyasi aktörlerin daha fazla işbirliği yapmaları gereksinimi ortaya çıkmıştır. Uluslararası sistemin anarşik yapısı yani uluslararası alanda emredici bir üst otoritenin yokluğunda devletlerin yalnızca kendi çıkarlarını gerçekleştirme anlayışı, küresel sorunların çözümsüz kalmasına ve o devletin de kendi çıkarlarını sağlayamamasına yol açmaktadır. Dolayısıyla uluslararası politikanın en önemli aktörü olan devletlerin, küresel sorunlarla ilgilenmeleri ve bu sorunların çözümü konusundaki girişimlerde yer almaları dolaylı olarak kendi ulusal çıkarlarına da hizmet edecektir.

Küresel sorunlar, çeşitli siyasi aktörlerin işbirliği ve eşgüdümüyle üstesinden gelebileceği ciddi konulardır. Bu bağlamda küresel yönetim kavramı karşımıza çıkar. Küresel yönetim, devletlerin, devlet dışı kuruluşların ve diğer resmi ve gayri resmi mekanizmaların küresel düzeyde geniş kapsamlı, dinamik ve karmaşık bir etkileşimli karar verme sürecidir (Heywood, 2013: s.538). Dolayısıyla günümüzde ortaya çıkan çok sayıda sorun ancak çok taraflı bir şekilde ve eş güdüm içinde hareket ederek çözülebilir. Örneğin, Çin'in Hubei eyaletinin merkezi olan Wuhan'da ortaya çıkan koronavirüs (Covid-19), çok kısa bir sürede tüm dünyaya yayılmış ve küresel düzeyde ciddi bir tehdide dönüşmüştür. Gelişmiş ülkeler dâhil olmak üzere pek çok ülke bu salgın hastalığa karşı mücadelede yetersiz duruma düşmüştür. Böylesine ciddi bir küresel salgın, ancak uluslararası alanın aktörlerinin çok taraflı işbirliği ve eşgüdümüyle üstesinden gelebileceği bir küresel sorundur.

Geleneksel bir perspektiften bakıldığında devletler uluslararası politikayı belirleyen ve biçimlendiren birincil aktörlerdir. Dolayısıyla devletlerin küresel sorunlar karşısında küresel yönetime katılması sorunların çözüme kavuşturulması açısından kritik öneme sahiptir. Ulus devletler, güç ve kapasitelerine göre küresel yönetim süreçlerine farklı şekillerde dâhil olurlar. Bu bağlamda güç ve kapasitelerine göre büyük güçler, orta güçler ve nispeten zayıf güçler küresel yönetimde farklı etkilere ve farklı yöntemlere sahiptir.

Ekonomik açıdan dev, askeri açıdan cüce olarak anılan Japonya, kendisini barışsever ve insani güvenlik taraftarı bir ülke olarak tanımlamaktadır. Japonya, küresel sorunların çözümü için önemli girişim ve faaliyetlerde bulunan bir orta güçtür.

Güvenliğin referans nesnesinin insan ve insan grupları olması gerektiğini savunan insani güvenlik yaklaşımı, küresel sorunlardan muzdarip olan insanların korunması gerektiğini ifade eden bir yaklaşımdır. Başta Birleşmiş Milletler olmak üzere çok sayıda uluslararası örgüt insani güvenliği sağlamak ve geliştirmek adına girişimlerde bulunmaya ve politikalar geliştirmeye başlamıştır. Buna ek olarak bazı devletler de kendisini insani güvenlik taraftarı bir ülke olarak konumlandırmış ve dış politika vizyonuna insani güvenliği eklemiştir. Bu bağlamda Japonya, askeri operasyonlardan ziyade azgelişmişlik ve kalkınma konularına odaklanacak şekilde dış politika programına insani güvenlik konseptini yerleştiren ve bu konudaki girişimlerde başı çeken ülkelerden biridir.

Japonya, insani güvenlik kavramının ortaya çıktığı 1994 yılındaki BM İnsani Kalkınma Raporu'ndan itibaren insani güvenliğin sağlanması noktasındaki girişimlerde önemli roller üstlenmektedir. Barışsever bir ülke imajını pekiştirmek isteyen Japonya, uluslararası toplumda sınır aşan sorunların çözümü ve uluslararası barışın tesis edilmesi için proaktif bir tutum belirlemektedir.

Japonya'nın insani güvenlik odaklı girişimlerini güncel verilerle de açıklayabilmek için Japonya Dış İşleri Bakanlığı tarafından yayımlanan Japonya'nın Dış Politikası ve faaliyetlerini içeren *Mavi Kitap 2019 (Diplomatic Bluebook 2019)*, incelenerek günümüzde Japonya'nın küresel sorunlar karşısındaki girişimleri ve faaliyetleri değerlendirilebilir. Böylece küresel yönetişime bir devletin nasıl önemli katkılar sağlayabileceği betimlenebilir.

Bu çalışma küresel sorunların çözümü noktasında küresel yönetişime bir devletin nasıl katkılar sağlayabileceğine ve kendisini insani güvenlik taraftarı bir ülke olarak konumlandıran Japonya'nın küresel yönetişime katkılarını odaklanmaktadır.

1. Küresel Yönetişim Kavramı ve Küresel Yönetişimde Devletlerin Rolü

Küreselleşme, dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen bir olayın dünyanın diğer bölgelerindeki insanları ve yapıları da etkilemesi anlamı taşıyan karmaşık bir karşılıklı bağımlılık ağının ortaya çıkmasıdır. Küreselleşmenin temel özelliği coğrafi mesafenin önemsizleşmesi ve ülkesel sınırların daha az önemli hale gelmesidir (Heywood. 2016: s.184).

Bir başka ifadeyle küreselleşme; ülkeler arası, politik, kültürel ve ekonomik alanlardaki karşılıklı bağımlılık ilişkilerinin yaygınlaşması, derinleşmesi ve hızlanması süreci olarak tanımlanabilir. Yaygınlaşma süreci, dünyanın herhangi bir bölgesinde meydana gelen bir gelişmenin kendisine en uzak mesafedeki bölgelere dahi ciddi etkiler yaratması anlamına gelir. Derinleşme süreci, yaygınlaşma sürecindeki meydana gelen etkinin güçlü bir şekilde yaşanmasını ifade eder. Hızlanma süreci ise derinleşme ve yaygınlaşma sürecinde oluşan etkilerin günümüzde çok hızlı bir biçimde meydana geldiğini ifade eder (Keyman, 2017: s.510-511).

Küreselleşmenin özellikleri konusunda tam bir mutabakat olmasa da bazı temel öğeleri bulunmaktadır. Küreselleşme; mal, hizmet, para, bilgi, kültür ve insanların sınır ötesi dolaşımının çoğalması ve hızlanması; farklı yerel unsurların birbirine bağlanarak etkileşime girmesi; küresel karşılıklı bağımlılık ilişkilerinin genişlemesi ve derinleşmesi; finans sermayesinin giderek bağımsız bir güç haline gelmesi; çok uluslu şirketlerin, ulus devletlerin ve ulusal ekonomilerin ötesinde çok etkili bir güç oluşturması; uluslararası örgütlerin ulus devletler karşısında etki gücünün artmaya başlaması; serbest pazar ekonomisinin dünyanın her tarafına yayılma eğilimi; ortak küresel sorunların fark edilmeye başlanması; küresel bilinçlilik; küresel kültür ve küresel politikalar vb. olarak ifade edilmektedir (Güzelsarı, 2012: s.237).

Küreselleşme ile birlikte çağımızda meydana gelen göç, yoksulluk, çevre ve terör gibi sorunlar uluslararasılaşmıştır. Böylece ülkelerin karşılaştığı problemler de giderek küresel çözümler gerektirmeye başlamıştır (Keyman, 2017: s.521).

Günümüz dünyasında devletler her geçen gün daha çok birbirine bağımlı hale geldikçe ulusal konular, uluslararası konular haline gelmeye başlamıştır. Dolayısıyla ekonomik başarısızlıklar, finansal meseleler, insan hakları ihlalleri, çevresel konular, salgın hastalıklar ve organize suç konuları uluslararası düzeyde ele alınmaya başlamıştır (Riordan, 2003: s.3). Teknolojik gelişmelerin hızla ilerlemesinin bir sonucu olarak uluslararası olaylar dünya çapında çok daha hızlı bir şekilde yayılmaktadır (Critchlow, 2003: s.12).

Uluslararası ilişkilerde görülen en temel olgulardan biri, değişken koşulların ve bu koşulların oluşturduğu yeni gereksinimlerin devletlerarası ilişkileri etkilemesidir. Ortaya çıkan yeni koşullar ve bu koşulların doğurduğu yeni gereksinimler, devletleri giderek daha fazla işbirliği yapmaya zorlamaktadır. Bu durum uluslararası örgütlerin doğmasında ve gelişmesinde de temel belirleyicidir (Özen, 2013: s.6).

Devletler, aralarındaki etkileşimleri sürdürebilmek ve yönetmek için oluşturdukları kurallar doğrultusunda işbirliği yapmaktadır. Devletler oluşturulan kurallara uydukça bu kurallar zamanla daha sağlam bir şekilde yerleşmeye başlar ve bu kuralların etrafında kurumlar ortaya çıkar. Daha sonra devletler bu kurumlar aracılığıyla ve bu kurallar çerçevesinde faaliyetlerini sürdürme alışkanlığı kazanır. Devletler bunu kendi çıkarları için yaparlar. Devletler bu kurumlar ve kurallar aracılığıyla işbirliğinin bozulmasıyla bağlantılı olan maliyetli sonuçlardan kaçınarak çıkarlarını korumuş olurlar (Goldsteine ve Pevehouse, 2015: s.311).

Modern uluslararası siyasetin önemli parçalarından biri olan uluslararası kuruluşlar; uluslararası alanda uyum ve işbirliğinin artırılmasına, birçok meselede uluslararası ortak bir bilincin oluşmasına ve devletlerarasında ortak örgütlenmelerin kurulmasına katkılar sunmakta ve hızlandırmaktadır (Arı, 2011: s.79).

Yönetişim, yönetimden daha geniş anlama sahip olan bir kavramdır. Yönetim en genel hatlarıyla başkaları üzerinde riyaset etmek veya denetim uygulamak anlamına gelir. Yönetişim ise toplumsal

yaşamın eş güdüme tabi tutulduğu çeşitli yolları ifade eden bir terimdir. Geleneksel yönetim örgütlenmesini kapsayan hiyerarşiler yukarıdan aşağıya otorite sistemleri aracılığıyla işlemekteyken; yönetim, esasen eşit aktörler arasında ya da toplumsal birimler arasındaki biçimsel olmayan ilişkilerle nitelenen yatay örgütsel biçimlerdir (Heywood, 2016: s.338).

Yönetişim resmi ve özel yapılarda idari, iktisadi ve siyasi otoritenin ve yetkinin; siyasi partilerin, sivil toplum kuruluşlarının, baskı ve çıkar gruplarının, bireylerin ve diğer siyasi aktörlerin siyasal karar alma süreçlerine dâhil edilerek kullanılmasını ihtiva eden bir kavramdır. Bir başka ifadeyle yönetim, yukarıda anılan tüm aktörlerin yönetime etkin katılımını ve siyasi karar alma mekanizmalarında aktif bir şekilde rol almalarını içeren bir kavramdır (Akdemir, 2019: s.40).

Küresel yönetim kavramı ise, hükümetlerarası ve hükümet-dışı kuruluşların yanı sıra resmi ve gayri resmi mekanizmaları da kapsayan, küresel düzeyde geniş kapsamlı, dinamik ve karmaşık bir etkileşimli karar verme sürecidir. Bu yönüyle küresel yönetim, yönetim ile değil yönetim ile çeşitli işbirliği yollarını kolaylaştırarak problemleri çözmeyi temel alan bir kavramdır. Yönetişim sosyal hayatın eş güdümünü, yönetim ise hiyerarşik bir şekilde uygulanan talimatlar temelli bir anlayışı ortaya koymaktadır. Küresel düzeyde ortaya çıkan geniş kapsamlı, dinamik ve karmaşık bir karar alma süreci olarak da tanımlanan küresel yönetim, devletlerin politik alanda ortaya çıkan çok sayıda sorunu tek başına değil, ancak birlikte çözebileceklerini kabul etmeleriyle gelişmeye başlamıştır (Heywood, 2013: s.538-542).

Küresel yönetim düşüncesinde bir dünya hükümeti veya hiyerarşik bir otorite dağılımı söz konusu değildir. Küresel yönetim; etkileşen kurallar, normlar, uluslararası hukuk, uluslararası rejimler, geçici düzenlemeler, küresel konferanslar ve hükümetler arası ve sivil toplum örgütleri gibi yapılar aracılığıyla gerçekleşir. Bu aktörlerin her biri küresel sorunları yönetmede son derece kritik öneme sahiptir. Etkili bir küresel yönetim ancak etkili bir uluslararası işbirliği sayesinde mümkündür (Sağsen, 2018: s.204-205).

Uluslararası ilişkiler teorileri açısından küresel yönetim kavramı genellikle devlet ve iktidar ile ilişkili olarak tartışılmaktadır. Realistlere göre uluslararası sistemin temel belirleyici özelliği anarşik bir yapının olması yani uluslararası alanda emredici bir üst otoritenin bulunmamasıdır. Küresel yönetimi ise anarşinin olmadığı bir uluslararası sistem olarak gören realistler, anarşik uluslararası sistemin değişmesinin mümkün olmadığını öne sürerek küresel yönetime karşı eleştirel bir duruş sergilemektedirler. Liberaller ise, küresel yönetimi, uluslararası anarşik ortamda dünya meselelerini yönetmenin bir aracı olarak görmekte ve küresel yönetimin problemleri çözmeye potansiyelini vurgulamaktadırlar. Marksist uluslararası ilişkiler teorisyenleri ise, küresel yönetimi sosyal ilişkiler ve disiplinlerin kapitalist yeniden üretiminin uygulanmasını sağlayan kapitalist bir proje olarak görmektedir (Şekercioğlu ve Özkurt, 2018: s.9).

Geleneksel açıdan bakıldığında devletler, uluslararası politikayı şekillendiren birincil aktörlerdir. Ancak günümüzde, hükümetler arası örgütler, küresel sivil toplum kuruluşları ve diğer devlet dışı aktörlerin katılımı olmadan çevre, iklim değişikliği, kuraklık, kıtlık, enerji, sağlık sorunları ve salgın hastalıklar gibi problemlere karşı devletler yalnız başına tatmin edici çözümler üretmekte yetersiz kalmaktadır. Bu bağlamda devletlerin uluslararası ağlar olarak nitelendirilebilecek diğer uluslararası aktörlerle işbirliği yapmaları gerekmektedir. Böylece küresel meselelerde bir devletin ya da bir grubun çıkarı değil uluslararası toplumun ortak çıkarları sağlanmaya çalışılır. Bu bağlamda, devletler küresel yönetişimin ana aktörleri olmakla birlikte, devlet dışı aktörler de bu süreçlere aktif olarak katılmaktadır (Akdemir, 2018: s.220).

Küresel düzeyde, devletler dünyadaki önemli meseleleri yönetmede önemli bir role sahiptir. Emredici bir üst otoritenin olmadığı uluslararası sistemde yani anarşik ortamda devletler mevcut güç kapasitelerine dayanarak küresel yönetişime katkı sunmaktadırlar. Özellikle büyük güçler, dünya politikasını şekillendirmede baş aktörlerdir, ayrıca orta büyüklükteki güçler ve nispeten zayıf güçler büyük güçlerin çizdiği genel çerçeve altında küresel yönetişime katkıda bulunma eğilimindedirler (Sağsen vd., 2018: s.193).

Ulus devletler için en önemli mesele güvenlidir. Ancak devletler güvenlik konusundaki önemli bir problemin çözümünü uluslararası örgütlere ileri düzeyde yetki devrinde bulunarak çözmeye karşı isteksizdirler. Buna karşın büyük güçler, küreselleşmeyle birlikte ortaya çıkan ikincil nitelikteki güvenlik konularını çözüme noktasında uluslararası örgütleri, hükümet dışı örgütleri, uluslararası iş çevrelerini hatta ulus-altı aktörleri yetkilendirmekte istekli görünebilmektedir (Balaam ve Dillman, 2015: s.300).

Uluslararası bir aktör olarak devlet halen önemini korumakta ve ulus devletinin belirleyici olduğu bir dünya düzeni de varlığını sürdürmekle birlikte devlet dışı aktörlerin de uluslararası sistem içinde önem kazandığı göz ardı edilemez. Bu gerçeklik devletin uluslararası siyasetteki pozisyonunu ve dış politika davranış şeklini önemli ölçüde değiştirmektedir. Günümüzde devletlerin yanı sıra hükümet dışı organizasyonlar, çok uluslu şirketler ve çeşitli ulus ötesi baskı grupları da uluslararası aktörler olarak sistem içinde önemli hale gelmektedirler. Küreselleşme süreciyle birlikte uluslararası örgütlerin rollerinin artmasıyla ulusal egemenliğin mutlak olmaktan çıktığı söylenebilir. Gelişen teknolojik olanaklar ve buna bağlı olarak günümüzün haberleşme ve ulaşım imkânları bu değişimi hızlandırmakta ve küresel siyaseti oldukça etkilemektedir (Özen, 2013: s.8).

Ulus devletlerinin küresel yönetişimde nasıl roller üstlendiğini anlamak için devletler kapasitelerine göre sınıflandırılabilir ve büyük güçler, orta güçler ve nispeten zayıf güçler olarak üç sınıfta ele alınabilir (Sağsen vd., 2018: s.205).

Büyük güçler, uluslararası politikada son derece aktiftir ve oyunun kurallarını belirlemek için önemli bir konumdadır. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri, küresel yönetim kurallarını belirlemede

en etkili aktör olarak görünmektedir. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden bu yana sistemdeki süper güç konumundan faydalanan ABD; siyasi, ekonomik ve güvenlik konusundaki çıkarlarına öncelik vermiştir. Ancak Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte kısa bir dönem tek kutuplu bir an yaşayan ABD, günümüzde uluslararası meseleleri tek başına yönetememektedir ayrıca uluslararası sistemde başat güç olmasına rağmen, politika ve davranışlarını uluslararası sistemin diğer aktörleri nezdinde meşru gösterme ihtiyacı hissetmektedir. Dolayısıyla ABD, küresel sorunlara tek başına çözümler getirememekte ve diğer ülkelerin desteğine ihtiyaç duymaktadır (Sağsen vd., 2018: s.205). Örneğin, her ne kadar göreceli gücü azalmış olsa da halen uluslararası sistemin başat gücü olmaya devam eden ABD'nin, tek başına koronavirüs (Covid-19) gibi bir küresel salgının üstesinden gelemediği ve diğer uluslararası aktörlerin işbirliğine ve yardımına gereksinim duyduğu görülmüştür.

Orta güç ifadesi; gücü, kapasitesi ve etkisi bakımından ne büyük ne de küçük olan devletleri ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Orta güçler, küresel yönetim konusunda özellikle uluslararası örgütlerde önemli bir role sahiptir ve birlikte hareket ettiklerinde etkili politikalar geliştirebilirler. Bununla birlikte orta güçteki devletlerin; arabulucu, koalisyon kurucu, köprü kurucu, kamu diplomasisi düzenleyici gibi dış politika konularında uluslararası sistemde bir takım bireysel rolleri de bulunmaktadır (Sağsen vd., 2018: s.206).

Etki ve kapasite açısından daha zayıf olan üçüncü kategorideki nispeten zayıf güçlerin uluslararası örgütlerde ve küresel yönetimde etkili olmalarının tek yolu, koordineli bir şekilde hareket etmeleriyle gerçekleşebilir. Birleşmiş Milletler'de uluslararası iklim değişikliği müzakerelerinde Vulnerable-20 grubu buna örnek olarak verilebilir. Küresel ısınmanın ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı acil ve etkili bir çözüm aramak amacıyla kurulan Vulnerable-20, gelişmiş ülkelerin hesap verebilirliğini artırmayı hedefleyen nispeten zayıf devletlerin kurduğu işbirliği girişimidir. Bununla birlikte bu nispeten zayıf devletler, uluslararası meseleleri yönlendirmede büyük bir gücün desteğine ihtiyaç duyarlar (Sağsen vd., 2018: s.207).

2. İnsani Güvenlik Yaklaşımı ve Japonya Dış Politikasında İnsani Güvenlik

Soğuk Savaş boyunca devletlerin öncelikli amaçları askeri güç odaklı şekillendiği için geleneksel güvenlik anlayışı çerçevesindeki tehditlere odaklanılmıştı (Marchesin, 2003: s.421-423). Soğuk Savaş atmosferinin dayattığı askeri ve nükleer gerilimler, güvenlik çalışmalarının ve güvenlik kavramının yoğun şekilde daralmasına yol açmıştır. Dolayısıyla güvenlik çalışmalarına devlet merkezli bir anlayış hâkimdi. Bu meseledeki memnuniyetsizlikler ilk olarak 1970'lerde ve 1980'lerde uluslararası ilişkilerde ekonomik ve çevresel gündemlerin yükselmesiyle başlamıştır. Daha sonra ise 1990'larda kimlik sorunları ve ulus-ötesi suçlarla ilgili kaygıların artmasıyla canlanmıştır. Güvenlik çalışmalarının askeri tehdit ve güç kullanımı etrafında şekillenmesine ve bu alanla sınırlandırılmasına yönelik itirazlar güçlenmeye başlamıştır (Buzan vd., 1998: s.2).

Soğuk Savaş sonrası güvenlik tehditleri; ekonomik çöküş, siyasal baskı, aşırı nüfus artışı, etnik çatışmalar, iç savaşlar, bölgesel ve ulusal krizler, çevrenin tahribatı, terör, salgın hastalıklar, uyuşturucu, silah kaçakçılığı, finans dolandırıcılığı, devletlerin vatandaşları üzerinde uyguladıkları şiddet türleri gibi çok çeşitli ve geniş bir yelpazeye yayıldı (Booth, 2003: s.59). Böylece güvenlik çalışmalarında hâkim bir perspektif olan devlet merkezli güvenlik anlayışının dışında alternatif yaklaşımların öne çıkmaya başladığı söylenebilir.

Soğuk Savaş'ın sona ermesi yalnızca küresel siyaseti değiştirmekle kalmayıp, uluslararası ilişkilerde de yapısal ve ilişkisel açıdan önemli değişimlerin başlangıcı olmuştur. Uluslararası güvenlik konusunda belirsizliklerin artmasıyla ve tehdit algılamalarının çeşitlenmesiyle yeni sayılabilecek tartışma alanları üzerinde çalışmalar yoğunlaştı. Devletlerarası siyasette meydana gelen değişimler kısa süre içinde güvenlikle ilgili yaklaşımlara da yansdı. Özellikle bu değişimler, Soğuk Savaş sonrası süreçte güvenlik konusunun irdelenmesi sürecine hız kazandırmıştır. Bu bağlamda, güvenlik kavramının tarifi, kapsamı, referans nesnesi yeniden düşünölmeye ve tanımlanmaya başlanmıştır. Klasik uluslararası ilişkiler teorilerinin güvenlik konusundaki yaklaşımına ilaveten, 1990'lı yıllarda gelişim gösteren alternatif açıklamalar ve yaklaşımlar, ulusal ve uluslararası güvenlik konusundaki anlayışlarda köklü değişikliklere yol açmaktadır (Bakan, 2007: s.35). Bu bağlamda güvenlik kavramı genişlemiş ve derinleşmiştir. Güvenliğin genişlemesi tehditlerin kaynağı ile ilgili konuları içerirken güvenliğin derinleşmesi ise neyin ve kimin güvenliğinin sağlanacağı ile ilgilidir (Krause ve Williams, 1996: s.230).

Teoriler gibi kavramlar da belli bir ampirik ve entelektüel bağlamların bir sonucu olarak geliştirilir. İlk kez Birleşmiş Milletler'in 1994 İnsani Kalkınma Raporu'nda ortaya çıkan *İnsani Güvenlik (Human Security)* kavramı Eleştirel Güvenlik ve Konstrüktivist Güvenlik yaklaşımlarının zemini üzerinde doğmuştur (Kerr, 2017: s.105).

İnsani Güvenlik kavramı, ilk kez Birleşmiş Milletler'in insani düzenlemelerine binaen 1994 yılındaki BM İnsani Kalkınma Raporu'nda dile getirilen bir kavramdır. İnsani güvenliğin amacı, bireyleri ve birey gruplarını uzun vadeli icraatlar ile tutarlı bir şekilde önemli yaygın tehditlere karşı korumaktır. Güvenliğin temel amacı 19. yüzyıldan beri ülke topraklarının ve egemenliğin korunması olarak düşünölmekteydi. İnsani güvenlik kavramı ise bu odağı bireylerin güvenliğine doğru kaydırmayı amaçlamaktadır (Alkire, 2003: s.2-5).

İnsani güvenlik yaklaşımının dört temel karakteristiğinin olduğu söylenebilir. İlk olarak, insanın güvenliği konusu evrenseldir. Çevresel kirlilik, işsizlik, suç, salgın hastalıklar ve insan hakları ihlalleri gibi tehditler her ülkede farklı seviyelerde olsa da dünyanın her yerinde görölen tehditlerdir. İkincisi, insan güvenliğinin bileşenleri birbirine bağlıdır. Yani insan açısından güvensizlik oluşturan bir konu, yine insan açısından güvensizlik oluşturan başka bir konuya kolaylıkla dönüşebilir. Örneğin; bir ülkede ortaya çıkan bir iç savaş kolaylıkla ekonomik güvenliği, gıda güvenliğini, sağlık güvenliğini, çevre güvenliğini ve toplumsal güvenliği tehlikeye atabilir. Ayrıca insan güvenliğini tehdit eden herhangi bir

mesele sadece ortaya çıktığı ulusun sınırları içinde kalmayıp sonuçlarıyla daha büyük coğrafyaları hatta dünyayı etkileyebilir (UNDP, 1994: s.22-23). Örneğin, 2019 yılının sonunda Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan ve kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına alan koronavirüs (Covid-19) salgını, insani güvenliğin bileşenleri içinde sağlık güvenliği sorunudur. Ancak küresel salgının etkileri çok kısa bir süre içinde insani güvenliğin diğer bileşenleri olan gıda güvenliği, ekonomik güvenlik ve kişisel güvenlik konularında ciddi düzeyde etkilere neden olmuştur. Ayrıca koronavirüsün (Covid-19) ortaya çıktığı ülkede sınırlı kalmayıp küresel bir salgına dönüşmesi yerelde başlayan bir insani güvenlik sorununun, dünya çapında nasıl bir insani güvensizlik oluşturabileceğinin en açık örneğidir.

Üçüncüsü, önleyici müdahaleler aracılığıyla insani güvenliğin daha kolay sağlanacağı söylenebilir. Son olarak insani güvenlik, insan merkezlidir. Yani bireylerin toplumsal hayat içinde nasıl yaşadıkları, tercihlerini özgürce kullanıp kullanmadıkları, sosyal ve ekonomik fırsatlara erişim olanakları gibi konulara odaklanmaktadır (UNDP, 1994: s.22-23).

Birleşmiş Milletler'in raporuyla ortaya çıkan insani güvenlik kavramının en önemli problemlerinden biri kavramın sınırlarının net bir biçimde çizilmiş bir tanımlamadan yoksun oluşudur. İnsani güvenlik kavramını tarif etmek için ortaya konulan tanımlar çok geniş ve belirsiz olma eğilimindedir. Dolayısıyla bu durum, insani güvenlik konusunu, fiziki güvenlikten psikolojik iyilik haline varıncaya kadar her şeyi içerisine alan bir yelpazeye yaymaktadır (Paris, 2001: s.88).

Birleşmiş Milletler'in 1994 yılındaki raporunda insani güvenlik kavramı tanımlanırken, kavramın iki yönüne özellikle dikkat çekilmiştir. Birincisi, açlık, salgın hastalıklar ve baskı gibi kronik tehditler karşısında bireylerin ve toplumların korunması, ikincisi ise, gündelik hayatın farklı boyutlarında ani ve zarar verici değişimler yaratan her türlü tehdide karşı bireyin korunmasını ifade eder (UNDP, 1994: s.22).

Güvenliğin referans nesnesinin insan ve insan grupları olması gerektiği konusunda ortak bir paydada buluşan insani güvenlik savunucuları, hangi tehditlerin öncelikli olduğu konusunda farklı anlayışlara sahiptir. Bu farklı anlayışlar insani güvenlik taraftarlarını dar okul ve geniş okul olmak üzere temelde iki ayrı gruba ayırmaktadır. Bir siyasi yapı tarafından insanlara uygulanan baskı ve şiddetin insani güvenliğin temelini teşkil ettiğini iddia eden dar okul mensuplarına göre, insani güvenlik, bireyin ve birey gruplarının savaş ve diğer doğrudan şiddet türlerinden korunmasıdır. İnsani güvenliğin şiddet tehdidi konusunda duyulan kaygıdan daha fazla şeyi ifade ettiğini iddia eden geniş okul mensuplarına göre ise insani güvenlik, yalnızca korkulardan kurtulmak (freedom from fear) değildir, bunun yanı sıra ihtiyaçlardan kurtulmayı (freedom from wants) da içermektedir (Kerr, 2017: s.106).

Orta büyüklükteki devletlerin dış politikalarında öne çıkardığı bir kavram olan insani güvenlik kavramını benimseyen ve dış politika programına eklemeyen ülkelerden biri olan Japonya, insani güvenlik kavramının ihtiyaçlardan kurtulma yönünü de içeren geniş bir tanımını benimsemiştir (Torun, 2017: s.227). Çevre, azgelişmişlik ve kalkınma konularına odaklanarak insani güvenliği ele alan

Japonya, BM'nin 1994 yılındaki raporunda ortaya konulan kapsamlı ve kapsayıcı insani güvenlik tanımlamasını savunmaktadır (Edström, 2003: s.216).

1997 Asya Ekonomik Krizi, dünyada çeşitli olumsuz etkilere yol açmış ve bu durum Japonya'nın ülke güvenliğini yeniden kurgulamasını beraberinde getirmiştir. 12 Aralık 1998'de dönemin Başbakanı Keizo Obuchi, yeni tehditlerin bireyler üzerindeki etkilerinden bahsederek bu tehditlere karşı tedbirler geliştirme gerekliliğine vurgu yapmıştır. Bu dönemde başlayan yeni bir güvenlik konseptinin belirlenmesi ve benimsenmesi daha sonraki yıllarda Japon dış politikasının temel yönelimlerinden birisini oluşturacaktır. Japon dış politikasına yerleşen insani güvenlik gündemi, güvenlik konusunda farklı görüşlere sahip partilerce de benimsenmiştir. Japonya, insan odaklı güvenlik stratejilerini uygulamaya koyabilmek için kapsamlı bir eylem planı oluşturmuştur. Bu eylem planının içeriğini, yasaların izin verdiği ölçüde uluslararası askeri müdahalelere katılmak, kalkınma meselesi başta olmak üzere insani güvenlik konusundaki tüm girişimlerde aktif olarak bulunmak ve bu konudaki projeler için maddi bir fon ayırmak oluşturmaktadır (Ovalı, 2006: s.27).

Japonya yönetimi, insani güvenliğin uygulaması noktasında askeri operasyonlardan ziyade maddi katkılarda bulunmayı tercih eder. Bu tercihin altında, Soğuk Savaş esnasında ABD ile imzalanan Karşılıklı İşbirliği ve Güvenlik Anlaşması bulunmaktadır. Anlaşmaya göre Japonya'nın güvenliğinden ABD sorumludur ve böylece Japonya, ekonomik girişimlere büyük kaynaklar ayırma olanağına sahip olmuştur. Japonya'nın askeri operasyonlardan ziyade maddi katkılarda bulunmayı temel alan tercihinin altında yatan bir diğer faktör de ülke içerisinde gelişen normlar ve anayasal sınırlamalardır (Tanaka, 1994: s.34).

3. Küresel Sorunlar Karşısında Japon İnisyatifi Ve Küresel Yönetişime Katkıları

İnsani güvenlik kavramının 1994 Birleşmiş Milletler İnsani Kalkınma Raporu'yla ortaya çıkmasından bir yıl sonra Japon hükümeti bu yeni konseptte doğru yönelmiştir. Başbakan Murayama Tomiichi, BM Genel Kurulu'nda 1995 yılında yaptığı konuşmada endişelerinin yalnızca ulus-devlet düzeyinde sınırlı olmadığını ve bütün insanlığın refahına odaklanılması gerektiğini belirtmiştir. Tomiichi, dünyadaki her insanın insan haklarına saygılı bir ortamda yaşaması gerektiğini ve yoksulluk, hastalık, cehalet, baskı ve şiddetten korunması gerektiğini belirterek insani güvenlik kavramının kendi politik ilkeleriyle uyumlu olduğunu vurgulamıştır. Tomiichi'nin halefi Ryutaro Hashimoto da insani güvenlik kavramını benimsediğini açıklamıştır. Hashimoto'nun halefi Keizo Obuchi, 2 Aralık 1998 yılında yaptığı konuşmasında yeni yüzyılın insan merkezli bir yüzyıl olması gerektiğini vurgulayarak insani güvenliğin Japonya'nın dış politika vizyonu haline gelmesine katkı sağlamıştır (Edström, 2003: s.212-214).

İnsani güvenliğin uygulamasında yani bir politikaya dönüştürülmesinde çeşitli araçlardan yararlanılmaktadır. Kalkınma destekleri ve uluslararası yardımlar insani güvenliğin ayrılmaz bileşenleri

olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda barış inşası süreçlerinde gerçekleştirilen yeniden yapılanma projeleri de insani güvenlik çerçevesinde değerlendirilen uygulamalardandır.

Bu kapsamda Japonya, Birleşmiş Milletler İnsan Güvenliği için Güven Fonu aracılığıyla çok sayıda barış inşası projesinde aktif olarak yer almıştır (Özşahin, 2015: 65). Japonya, Resmi Kalkınma Yardım Programı'nı insani güvenlik yaklaşımı çerçevesinde dönüştürmüş ve BM sistemi içinde insani güvenlik projelerinde kullanılmak üzere Birleşmiş Milletler İnsan Güvenliği için Vakıf Fonu'nu oluşturmuştur (Torun, 2017: s.228). Birleşmiş Milletler bünyesinde 1999'da kurulan İnsan Güvenliği Fonu'nun kuruluş sürecinde 4,63 milyon dolar kaynak ayıran Japonya, Doğu Timor ve Kosova'da kullanılması için aynı fona 1999 yılında 55 milyon dolar, 2000'de 23 milyon dolar, 2001'de 86 milyon dolar ve 2003'te 73 milyon dolar maddi katkılarda bulunmuştur. Japonya'nın maddi yardımları yalnızca İnsan Güvenliği Fonu ile sınırlı kalmamaktadır. Birleşmiş Milletler bütçesine 2004 yılında yaklaşık %19'luk bir oranla ABD'nin ardından en büyük katkıyı sağlayan Japonya, BM bünyesindeki diğer kurumlara yalnızca 2001 yılında 920 milyon dolar katkı sağlamıştır (Ovalı, 2006: s.28).

Soğuk Savaş'ın ardından uluslararası konjonktürün değişmesiyle birlikte Japonya'nın düşük profilli dış politika ve güvenlik anlayışı da değişmeye başlamıştır. Japonya'nın uluslararası barışa katkı veren sorumlu bir ülke olabilmek için Birleşmiş Milletler operasyonlarına katılması gündeme gelmiştir. Bu bağlamda Japonya Anayasası'nın 9. maddesi geçerli olmak kaydıyla Öz Savunma Kuvvetleri'nin barışı koruma operasyonlarına destek sunabileceğine ilişkin yasa çıkarılmıştır. 1992'den sonra Japonya; Angola, Kamboçya, Mozambik, El Salvador, Golan Tepeleri, Doğu Timor, Kosova, Bosna-Hersek, Haiti, Nepal ve Güney Sudan'daki operasyonlara aktif bir şekilde katılmıştır. Ayrıca sivil görevlerde daha görünür bir biçimde destek sağlayan Japonya, seçim izleme komiteleri ve insani yardım misyonları ve gelişmekte olan ülkelere kalkınma yardımları vasıtasıyla uluslararası imajına olumlu katkılar sağlamıştır (Akçadağ Alagöz, 2018: 20; Ovalı, 2006: s.28). Japonya uluslararası barışa proaktif katkı sağlama politikası kapsamında Mart 2016'da Barış ve Güvenlik Mevzuatı'nı yürürlüğe sokmuştur (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2019: s.175).. Japonya'nın barışsever bir ulus konumunu sağlamlaştırmayı amaçlayan bu mevzuat, Japonya'nın çatışmaları daha önceden önlemesini kolaylaştırabilir ve uluslararası topluma daha fazla katkıda bulunmasını sağlayabilir. 2017 yılında anti-balistik füze denemeleri gerçekleştiren Japonya, ayrıca amfibi savunma kabiliyetlerini de artırmaktadır. Ayrıca bu süreçte %100 yerli savaş uçakları üretmeye başlayan Japonya, Japon Hava Savunma Kuvvetleri filosunun modernizasyonuna önemli ölçüde kaynak ayırmaktadır. Ancak Japonya'daki muhalefet partileri, bu girişimlerin Japonya'nın İkinci Dünya Savaşı'nın sonrasında benimsediği savunma politikasında değişim yaratacağı endişesiyle eleştirmektedir.

Japonya Dış İşleri Bakanlığı tarafından yayımlanan Japonya'nın Dış Politikası ve faaliyetlerinin bulunduğu *Mavi Kitaplar (Diplomatic Bluebook)* göz önüne alındığında günümüzde insani güvenlik odaklı girişimlerde Japonya'nın istekliliği ve kararlılığı görülmektedir. Yalnızca ulusal çıkarlara odaklanmayan Japonya'nın insani güvenlik odaklı bir dış politika anlayışı Mavi Kitaplar'a da

yansımıştır. 2019 yılı için yayımlanan Mavi Kitap'ta, Japonya'nın ulusal çıkarlarını geliştirmenin yanı sıra uluslararası toplumun barış ve refahına katkıda bulunmaya devam ederek barışsever konumunu daha da pekiştireceğine yer verilmektedir. Bu bağlamda Japonya'nın küresel sorunlar karşısındaki faaliyetlerinin güncel verilerle ortaya konulması için *Diplomatic Bluebook 2019*'u incelemek gerekmektedir.

Barış koruma operasyonlarına ve barış inşasına günümüzde de önemli katkılar sunan Japonya, 2019'daki raporda Güney Sudan'daki barış ve istikrara çeşitli şekillerde katkı sunmaya devam edeceğini belirtmiştir. Ortadoğu'da barış ve istikrar için kapsamlı destekler sunan Japonya; Suriye ve komşu ülkeler, Yemen ve Afganistan gibi çatışmadan etkilenen ülkeler için uluslararası kuruluşlarla işbirliği içinde gıda yardımı sunmaya devam etmektedir. Ayrıca Ürdün'deki Suriyeli mülteciler için Zaatarı Mülteci Kampı'nda yaşam koşullarının iyileştirilmesi için teknik ve maddi destekler sağlamaktadır. Japonya'nın Afrika kıtasındaki ülkelerin de yaşadığı sorunları aşmak ve barışa katkı sunmak için gerçekleştirdiği önemli faaliyet alanları bulunmaktadır. Örneğin, Zimbabve'de adil seçimlerin yapılmasına katkı sağlamak, terörizme karşı Mali ve Burkina Faso gibi ülkelere güvenlik ekipmanları sağlamak, Fildişi Sahili'nde eski milis savaşçıları gündelik hayata entegre edebilmek için mesleki eğitimler ve geçim iyileştirme destekleri sağlamak gibi çeşitli alanlarda barış inşası çalışmaları yürütmektedir. Japonya'nın 2008-2018 yılları arasında Afrika'daki 13 ülkede barışı koruma ve barış inşası süreçlerinde sağladığı destek 52 milyon dolar seviyesindedir (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2019: s.179-183).

Japonya, terörle mücadele ve şiddet içeren aşırıcılığın önlenmesi konusunda önemli faaliyetler göstererek küresel yönetişime katkı sağlayan bir ülkedir. Orta güçlerin özellikle uluslararası örgütler aracılığıyla küresel yönetişime çeşitli şekillerde katkılar sağladığı belirtilmişti. Bir orta güç olan Japonya, G7 zirvelerinde terörle mücadele konusunda önemli meseleleri vurgulamakta, BM'de kararların alınmasında aktif bir rol almaktadır. Bunun yanı sıra Japonya, BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) ve Küresel Toplumsal Katılım ve Dayanıklılık Fonu (GCERF) dâhil olmak üzere uluslararası kuruluşlara 66 milyon dolar katkı sağlamıştır. Bunlara ek olarak Japonya, 2018 yılında İngiltere, Tunus, Rusya, Çin ve Türkiye ile terörizm konusunda bilgi alışverişinde bulunmak ve koordinasyonun güçlendirilmesi için iki taraflı terörle mücadele görüşmeleri düzenlemiştir (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2019: s.185-186).

Japonya, kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele tedbirleri için ülkelerin uygulamaları gereken uluslararası standartları belirleyen ve uygulama durumlarını inceleyen *Mali Eylem Görev Gücü'nün (Financial Action Task Force-FATF)* kurucu üyesidir. Japonya, kara para aklamayı engellemek ve teröristlere fon akışını kesmek için uluslararası çabaları teşvik etmek amacıyla *BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC)* ile işbirliği içinde, İran ve ASEAN ülkelerine yasal sistemlerinin geliştirilmesi gibi alanlarda kapasite geliştirme desteği de sunmaktadır (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2019: s.188).

Japonya insan ticaretinin önüne geçilmesi konusunda da önemli faaliyetlerde bulunmaktadır. *Japonya'nın İnsan Ticareti ile Mücadele 2014 Eylem Planı (Japan's 2014 Action Plan to Combat Trafficking in Persons)* çerçevesinde gelişmekte olan ülkelere etkin bir şekilde destek sağlamaktadır. Ayrıca 2018 yılında Uluslararası Göç Örgütüne (IOM) maddi katkılar sağlayan Japonya, insan ticareti mağdurlarının güvenli bir şekilde ülkelerine geri gönderilmesine yardımcı olmaya ve ülkelere dönen insanların yeniden mağdur olmaması için sosyal rehabilitasyon destek programları uygulamaya devam etmiştir (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2019: s.188).

Tarihte atom bombalarına maruz kalan tek ülke olan Japonya, uluslararası toplumun nükleer silahlardan arındırılmış bir dünya gerçekleştirme çabalarına öncülük etmeye çalışmaktadır. Japonya, 2017 yılında *Nükleer Silahsızlanmanın Önemli İlerlemesi için Seçkinler Grubu (Group of Eminent Persons for Substantive Advancement of Nuclear Disarmament)* oluşturmuş ve nükleer silaha sahip ülkeler ile nükleer silaha sahip olmayan ülkeler arasında bir köprü inşa etme çalışmalarına başlamıştır. Ayrıca nükleer silahların tamamen ortadan kaldırılması için BM Genel Kurulu'nda kararlar aldırma girişimlerinde bulunmuştur. Bu bağlamda 1994 yılından itibaren, Japonya BM Genel Kurulu'na nükleer silahların ortadan kaldırılması için karar taslağı sunmuştur. Bu taslak karar nükleer silahsızlanma konusunda somut ve pratik tedbirleri içermektedir. Japonya, 2018 kararında nükleer silahlardan arındırılmış bir dünya için birlikte çalışılabilecek ortak bir zemin oluşturulmasını amaçlamıştır. Bu karar BM Genel Kurulu'nda 162 ülkenin desteği ile kabul edilmiş ve nükleer silahlara sahip bir ülke olan Birleşik Krallık da dâhil olmak üzere 69 ülke bu karara finansal olarak destek vereceğini belirtmiştir (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2019: s.197-198).

Günümüzde, terörizm, mülteciler, yoksulluk, çatışma, iklim değişikliği ve bulaşıcı hastalıklar gibi çok sayıda sınır aşan sorunlar karşısında Birleşmiş Milletler'in daha geniş bir rol üstlenmesini savunan Japonya, BM aracılığıyla işbirliğini güçlendirmek ve sorunların üstesinden gelmek konusunda etkin bir yaklaşıma sahiptir. Japonlar, uluslararası toplumda barış ve güvenliğin korunmasında Japonya'nın kritik bir role sahip olduğunu düşünmektedir. Japonya bu kritik rolünü 11 kez Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin daimi olmayan üyesi olarak hizmet vermesiyle pekiştirmeye çalışmaktadır. Bu bağlamda BM Güvenlik Konseyi'nin yapısının değişmesi gerektiği çağrısında bulunan Japonya, silahsızlanma ve silahların yayılmasını önleme, barışı koruma ve barış inşası ve insani güvenlik gibi alanlarda uluslararası toplumda kritik roller oynadığını savunmaktadır. 2016-2018 yıllarında Birleşmiş Milletler bütçesindeki payı %9,6 olan Japonya, ABD ve Çin'in ardından BM'ye en fazla katkı sağlayan ülkedir. Bu bağlamda Birleşmiş Milletler'in dünya barışı ve güvenliğini sağlanması için daha etkin bir duruma gelmesi amacıyla BM Güvenlik Konseyi'nin yapısında reform yapılması gerektiğini savunan Japonya, BM Güvenlik Konseyi'nde daimi bir üye olabilmek için diğer ülkeleri ikna etmeye çalışmaktadır (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2019: s.209-214).

Uyuşmazlıkların barışçıl bir şekilde çözümü noktasında uluslararası hukuku güçlendirmeye çalışan Japonya, Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne 2007 yılında taraf olduktan sonra bu mahkemeyi

çeşitli şekillerde desteklemiştir. Japonya, 2018 itibariyle Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne mali açıdan yaklaşık %16,5'lük bir destekle en büyük katkıyı sağlayan ülkedir bununla birlikte mahkemeye sürekli bir şekilde hâkimler göndermektedir. Japonya; Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne, Uluslararası Deniz Hukuku Mahkemesi'ne ve Daimi Tahkim Mahkemesi'ne en büyük mali katkıyı sağlayan devlettir (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2019: s.216-217).

Japonya, uluslararası toplumda insan haklarının korunması ve geliştirilmesine yönelik girişimlerde de sivil toplumla işbirliği içinde etkin bir şekilde katkı sağlayan ülkelerin başında gelmektedir. *Çocuklara Yönelik Şiddeti Sonlandırmak için Küresel Ortaklık (Global Partnership to End Violence Against Children- GPeVAC)* ağına 2018 yılında üye olarak kabul edilen Japonya, ortaklığın faaliyetlerini aktif bir şekilde destekleyeceğini belirtmiştir. Ayrıca *Çocuklara Yönelik Şiddete Son Verme Fonu'na (Fund to End Violence Against Children)* 2017 yılında yaklaşık 6 milyon dolar maddi katkı sağlayan Japonya, fona insani yardım penceresinden ilk katkıyı sağlayan ülkedir (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2019: s.223-224).

Japonya, 1954 yılında *Resmi Kalkınma Yardımı'nı (Official Development Assistance-ODA)* başlatmasının ardından uzun yıllar uluslararası toplumun barış, istikrar ve refahı için önemli katkılarda bulunmuştur. Japonya, ODA'yı kendi ulusal çıkarlarının korunması açısından da stratejik olarak görmektedir çünkü gelişmekte olan ülkelerin büyümesiyle Japon ekonomisinin canlandırılması ve bu ülkelerle birlikte büyümesi Japonya'nın ulusal çıkarları için önemli bir noktadır. Japonya ODA üzerinden, 2017 yılında 18,46 milyar dolar katkı sağlamıştır (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2019: s.231-232).

Japonya, Resmi Kalkınma Yardımı (ODA) birimi aracılığıyla uluslararası ortamda ortaklık ve işbirliğini güçlendirmeyi, insani güvenlik perspektifini geliştirmeyi, gelişmekte olan ülkelerin kalkınmasını desteklemeyi, Japonya'nın deneyim ve birikimlerini paylaşmayı amaçlamaktadır.

2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, BM Zirvesi tarafından Eylül 2015'te Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin halefi olarak kabul edilen bir dizi uluslararası kalkınma hedefidir. Japonya, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'ne sürekli ve etkin bir şekilde katkıda bulunmaya devam etmektedir. Japonya, diplomatik sütunlarından biri olarak tanımladığı insani güvenliği, 2015 yılında onaylanan Kalkınma İşbirliği Şartı'nda yol gösterici bir ilke olarak konumlandırmıştır. Japonya'nın inisiyatifi ile 1999 yılında kurulan BM İnsan Güvenliği için Güven Fonu'na toplamda 420 milyon doların üzerinde katkı sağlayarak Birleşmiş Milletler kurumları tarafından insani güvenliğin yaygınlaştırılması ve uygulanmasını desteklemiştir. Japonya'ya göre 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, "insan merkezilik" ve "kimseyi geride bırakma" gibi ilkelere dayandığı için özünde insani güvenlik kavramını yansıtmaktadır (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2019: s.244-247).

Yaşamı tehdit eden ve her türlü sosyal, kültürel ve ekonomik faaliyeti engelleyen sağlık sorunları, insani güvenlikle doğrudan bağlantılı bir küresel sorundur. Japonya, sağlık konusunu insani

güvenliğin merkezi bir unsuru olarak görmekte ve sağlık alanında yardımlar sağlayarak insanların sağlığını geliştiren ve sağlık hakkını sağlayan bir uluslararası topluluk gerçekleştirmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda Japonya; Dünya Sağlık Örgütü ve Dünya Bankası başta olmak üzere pek çok ülke ve çeşitli kuruluşlarla işbirliği yaparak bulaşıcı hastalıklar, anne ve çocuk sağlığı ve beslenme iyileştirmeleri gibi alanlarda kayda değer sonuçlar elde etmeye çalışmaktadır (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2019: s.248-249). Örneğin Koronavirüsün (Covid-19) tüm dünyada ciddi tesirler oluşturduğu bir dönemde Japonya, bu salgın hastalıkla içeride mücadelesini sürdürürken küresel düzeyde de elini taşın altına koymaktan çekinmemiştir. Başta Çin olmak üzere pek çok ülkeye maske ve tıbbi teçhizat yardımlarını sağlayan Japonya, küresel salgının kontrol altına alınması için aşı ve ilaç geliştirme noktasında Dünya Sağlık Örgütü ile işbirliği içinde olacağını belirtmiştir. Japonya Başbakanı Şinzo Abe, 30 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü Genel Direktörü Tedros Adhanom ile telefon görüşmesinde bulunmuştur. Görüşmede ülkesinin küresel yardım çalışmalarına öncülük ettiğini ve koronavirüsle mücadele kapsamında sağlık sistemi zayıf olan ülkeleri desteklemek için Dünya Sağlık Örgütü Stratejik Hazırlık ve Müdahale Planı aracılığıyla 46 milyon dolar katkı sunduğunu belirtmiştir (Ministry of Foreign Affairs of Japan, https://www.mofa.go.jp/page/e_000277.html Erişim Tarihi: 08.04.2020).

Küresel çevre konularında farkındalık sahibi bir ülke olan Japonya, doğal çevrenin korunması ve sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için bu alandaki müzakerelere aktif bir biçimde katılmaktadır. Japonya, 2018 Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı'ndaki (COP24) her bir madde için müzakerelere aktif bir şekilde katılmış ve Paris Anlaşması'nın ruhu gereğince tüm ülkeler için ortak kuralların oluşturulmasına katkıda bulunmaya çalışmıştır. Bunun yanı sıra Japonya diğer gelişmiş ülkelerle birlikte, *Yeşil İklim Fonu (Green Climate Fund)* aracılığıyla gelişmekte olan ülkelere iklim değişikliği önlemlerini uygulayabilmeleri için finansal işbirliği, kapasite geliştirme ve teknoloji transferi gibi çeşitli destekler sağlamıştır (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2019: s.251-252).

Japonya Dış İşleri Bakanlığı, uluslararası inisiyatiflere ve tartışmalara öncülük etmek ve diplomaside daha etkin bir role sahip olmak için 2018 yılında yaklaşık 6 milyar doların üzerinde bütçe ayırmıştır. Japonya Dış İşleri Bakanlığı, salgın hastalıklar, insani yardım, terörle mücadele ve mülteci sorunları, sosyal istikrar yardımı gibi küresel konularda 2018 ek bütçe tutarında 1,4 milyar dolar ayırmıştır (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2019: s.352).

İkinci Dünya Savaşı'nın ve sömürgecilik sürecinin sona ermesinden bu yana, büyük güçler yalnızca askeri güç ve kapasiteyle veya bölgeleri ele geçirmek yoluyla ortaya çıkmayabilir. Bunun yerine devletler uluslararası toplumda büyük güç statüsüne ulaşmak için yumuşak güç araçlarını kullanmaktadır. Bu bağlamda bireyi ihtiyaçlardan ve korkulardan arındırmayı hedefleyen insani güvenlik kavramı, devletler için önemli bir yumuşak güç aracına dönüşebilir (Black ve Hwang, 2010: s.95).

Japonya, uluslararası alanda barışçıl ve insani güvenlik taraftarı bir ülke konumunu geniş yelpazede gerçekleştirdiği faaliyetlerle pekiştirmektedir. Böylece küresel sorunların çözümüne katkı sağladığı gibi ülke imajına ve yumuşak gücüne katkı sağlamaktadır.

4. Japon Kamuoyu ve Dış Politika

Dış Politika karar verme sürecinin içsel çevresini oluşturan unsurlarından biri kamuoyudur. Demokratik bir ülkede karar alıcılar kaçınılmaz bir şekilde kamuoyunu dikkate almak zorunda kalmaktadır (Arı, 2011: s.187). Japonya'nın küresel yönetişime katkısının artarak sürmesi için kuşkusuz kamuoyu rızasını sağlaması önemli bir gerekliliktir. Zira demokratik bir ülke, dışarıda bir yumuşak güç oluşturmaya çalışırken içeride kamuoyunun bu noktadaki desteğini kaybettiğini düşündüğünde, politikalarını değiştirerek kamuoyunu memnun etmek isteyecektir. Dolayısıyla kamuoyu desteği bir devletin küresel yönetişime katkı sağlayan bir politik çerçeve benimsemesinde kilit bir öneme sahiptir. Japon Hükümeti de, dış politikanın ulusal çıkarlar temelinde uygulanması noktasında kamuoyunun desteğini vazgeçilmez bir unsur olarak değerlendirmektedir. Uluslararası alanda gerçekleştirilen faaliyetlere büyük kaynaklar ayıran Japon hükümeti, ülke kamuoyunun da desteğini sürekli olarak artırmaya çalışmaktadır.

Japonya Dış İşleri Bakanlığı, çeşitli medya, konferans ve yayınlar aracılığıyla halkla ilişkiler konusuna büyük önem atfetmektedir. Bu amaçla gazete, televizyon ve internet üzerinden doğru bilgi sağlamayı taahhüt etmektedir. Dış İşleri Bakanlığı, hükümetin dış politikadaki duruşunu açıklayan ifadeleri düzenli olarak yayınlamaktadır. Böylece halkın dış politika faaliyetlerini takip edebilmesi ve dış politikadaki duruşun özünü ve başarıları kolayca takip etmesi amaçlanmaktadır. Dış İşleri Bakanlığı, “*Diyalog Yoluyla Halkla İlişkiler*” (*Public Relations through Dialogue*) yöntemiyle halkın dış politika karar alıcılarıyla doğrudan temasa geçmesini arzulamaktadır. “*Bakanla Konuş*” (*Talk to the Minister*) başlığı altında dış işleri bakanı açıklamalar yapmakta ve soruları yanıtlamaktadır (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2019: s.343-344).

Japon kamuoyu, 1990'lar boyunca dış yardımların artırılması ve sürdürülmesine destek vermiştir. Hem Japonlar hem de diğer Asyalı halklar bu yardımların Japonya ile diğer ülkeler arasındaki ilişkilere olumlu katkılar sağlayacağına inanmaktadır. Yine 1990'lı yıllarda Japon kamuoyunun çoğunluğu, barışı koruma operasyonlarında riskli rollere karşı çıkmış ve Japonya'nın silahlı çatışmaların dışında kalarak bu barış koruma operasyonlarına destek vermesini istemiştir (Bobrow ve Boyer, 2001: s.75-77).

Japon hükümeti, Resmi Kalkınma Yardımı'nın (ODA) faaliyetleri hakkında uzun yıllar kamuoyu yoklamalarına başvurmuştur. Gerçekleştirilen ankette ODA'nın gelecekteki seviyesinin ne olduğu vatandaşlara sorulmakta ve vatandaşların 5 seçenek üzerinden yanıtlanması istenmektedir. Bu beş seçenek; a) artmalı, b) mevcut seviyede kalmalı, c) azaltılmalı, d) sonlandırılmalı ve e) bilmiyorum şeklindedir. Birincisi 1977'de yapılan anketten itibaren 1990'lı yıllara kadar vatandaşların çoğunluğu

ODA'yı desteklemiştir. Kamuoyunun ODA faaliyetlerine verdiği destek 1991 yılında %82,9 ile zirveye ulaşmıştır. Ancak ekonomik krizlerin etkisiyle 1992-2002 yılları arasında ODA'nın faaliyetlerini destekleyenlerin oranı giderek azalmıştır. İlk kez 2002 yılında ODA'nın faaliyetlerinin azaltılması gerektiğini düşünenlerin oranı (%24,3), artırılması gerektiğini düşünenlerin oranını (%19,2) geçmiştir. 2003 yılında ise %18,7 ile ODA'nın seviyesinin artmasını düşünenlerin oranı tüm zamanların en düşük seviyesine gerilemiştir. Bu eğilim dört yıl sürmüştü ve 2008 yılında ankete katılanların %30,4'ü ODA faaliyetlerinin artmasını isterken, %18,5'i azaltılması gerektiğini belirtmiştir (Uchida, 2009).

Japonya yönetimi dış yardım konusunda halkın desteğini pekiştirmeye çalışmaktadır. Japonya Dış İşleri Bakanlığı, vatandaşlarına gelişmekte olan ülkelerde gerçekleştirilen kalkınma yardım programlarına doğrudan katılmaları ve ODA çalışmalarını tecrübe etmeleri için imkânlar yaratmaktadır (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2018: s.117).

Sonuç

Uluslararası politikada küresel yönetişimin önem kazanmasıyla Soğuk Savaş'ın sona ermesi arasında bir korelasyon bulunabilir. Soğuk Savaş'ın uluslararası politika üzerindeki oluşturduğu baskılar, uluslararası politikanın aktörlerini askeri güç ve askeri güvenlik konularına odaklanmaya mecbur ediyordu. Dolayısıyla askeri kaynaklı olmayan tehditlerin görünürlüğü, hatta askeri kaynaklı olsa da büyük güç dengeleriyle ilişkili olmayan tehditlerin görünürlüğü daha azdı. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte blok zihniyeti ile üretilen güvenlik algıları da dönüşüme uğramaya başladı. Bu yeni süreçte ekonomik ve çevresel tehditler, insan hakları, göç, devlet içi çatışmalar gibi konuların sınır aşan özelliklerinin daha belirgin bir şekilde fark edilmesi, bu yeni tehditlerin ne kadar ciddi problemler olduğunun anlaşılmasını sağladı. Bu dönemde küreselleşmeyle birlikte, teknolojik gelişmelerin ve iletişim sahasında yaşanan ilerlemelerin uluslararası olayların dünya çapında daha hızlı bir şekilde yayılması ve hissedilmesini kolaylaştırması da önemli bir etkidir.

Günümüzde problemlerin uluslararasılaşması çözümlerin de ulusal ölçekten uluslararası ölçüğe taşınması zorunluluğu doğurmuştur. Bu bağlamda küresel sorunlar karşısında küresel yönetim yoluyla politikalar üretmek ve faaliyetlerde bulunmak önemli hale gelmiştir. Çünkü hiçbir devlet tek başına uluslararası sorunların üstesinden gelecek imkâna sahip değildir. Küresel yönetim, devletlerin, uluslararası kuruluşların, küresel sivil toplum örgütlerinin, çok uluslu şirketlerin, baskı gruplarının ve diğer pek çok siyasi aktörün katılımıyla gerçekleşebilir. Uluslararası politikada temel belirleyici olan devletler küresel sorunların çözüme kavuşturulması konusunda da temel belirleyiciler konumundadır. Dolayısıyla küresel yönetim sürecine iyi niyet ile katılan bir devletin etkisi pek çok devlet dışı aktörün etkisinden çok daha fazla olumlu sonuçlar doğurabilir.

Bir orta güç olarak tanımlanan Japonya, barışsever ve insani güvenlik taraftarı bir ülke olarak uluslararası sorunların çözümüne kayda değer bir ölçüde destek veren ülkelerin başında gelmektedir. Soğuk Savaş döneminde kalkınma yardımları çerçevesinde gelişmekte olan ülkeleri destekleyen

Japonya, Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından insani güvenlik paradigmasının ortaya çıkışını takiben uluslararası sorunlarda daha aktif roller üstlenmeye başlamıştır. Pek çok devletle ve başta Birleşmiş Milletler olmak üzere pek çok uluslararası kuruluşla işbirliği içinde küresel sorunların çözümüne katkı sunmak ve uluslararası toplumda barışın sağlanmasını desteklemek için önemli girişimlerde bulunmuştur.

Japonya günümüzde barış inşası süreçlerine, nükleer silahsızlanma çalışmaları, küresel terör ve şiddet içeren aşırıcılığın önlenmesi, uyuşturucuyla mücadele, kara para aklanmasının önlenmesi, salgın hastalıkların yayılmasının önlenmesi, iklim değişikliği ve çevresel konular, uluslararası hukukun güçlendirilmesi, insan haklarının geliştirilmesi gibi daha pek çok küresel konuda önemli girişimlerde bulunmaktadır. Orta güç olarak tanımlanan, ekonomik dev ve askeri cüce olarak nitelenen Japonya, küresel sorunların çözümünde maddi katkılar, gündem oluşturma ve uluslararası örgütler aracılığıyla girişimlerde bulunma yollarına başvurmaktadır.

Kaynakça

- Akçadağ Alagöz, E. (2018). Şinzo Abe Döneminde Japon Dış Politikasında Yaşanan Değişim, TESAM Akademi Dergisi, 5 (2), 11-37.
- Akdemir, E. (2018). Non-State Actors and Global Governance. Nejat Doğan ve Volkan Şeyşane (Editörler), International Organization and Global Governance içinde (s. 218-244). Eskişehir: Anadolu University Press.
- Akdemir, E. (2019). Avrupa Birliği Ülkelerinde Siyasal Katılım Platformları: Roller ve Amaçları. Eskişehir: Siyasal Kitabevi.
- Alkire, S. (2003). A Conceptual Framework for Human Security. University of Oxford: Centre for Research on Inequality, Human Security and Ethnicity, 1-52.
- Arı, T. (2011). Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika (9. baskı). Bursa: MKM Yayıncılık.
- Bakan, Z. A. (2007). Soğuk Savaş Sonrasında Yeni Güvenlik Teorileri ve Türkiye'nin Güvenlik Algılamaları. 21. Yüzyıl Dergisi, 1 (3), 35-50.
- Balaam, D. N. ve Dillman, B. (2015). Uluslararası Ekonomi Politika Giriş. Nasuh Uslu (Çev.). Ankara: Adres Yayınları.
- Black, L. ve Hwang, Y. (2010). Soft Power Paths to Great Power Status: Human Security in Japan and China's Approaches to Tackling Piracy in Southeast Asia and East Africa. Proceedings of the Fifth Afrasian International Symposium, Kyoto: Ryukoku University Afrasian Centre for Peace and Development Studies, 95-110.
- Bobrow, B. D. ve Boyer, M. A. (2001). Public Opinion and International Policy Choices: Global Commitments for Japan and Its Peers?. Japanese Journal of Political Science, 2 (1), 67-95.
- Booth, K. (2003). Güvenlik ve Özgürleş(tir)me. Çiğdem Şahin (Çev.), Avrasya Dosyası, 9 (2), 51- 71.
- Buzan, B., Wæver, O. ve Wilde, J. D. (1998). Security: A New Framework for Analysis. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Critchlow, J. (2003). The Power of Public Diplomacy. New Falder, 86 (5), 12-15.
- Edström, B. (2003). Japan's Foreign Policy and Human Security. *Japan Forum*, 15 (2), 209-225.
- Goldsteine, J. S. ve Pevehouse, J. (2015). Uluslararası İlişkiler. Haluk Özdemir (Çev.). Ankara: BB101 Yayınları.
- Güzelsarı, S. (2012). Küreselleşme. Gökhan Atılğan ve E. Atilla Aytekin (Editörler), Siyaset Bilimi: Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler Arası İlişkiler içinde (s. 235-249). İstanbul: Yordam Kitap.
- Heywood, A. (2013). Küresel Siyaset. Nasuh Uslu ve Haluk Özdemir (Çev.). Ankara: Adres Yayınları.
- Heywood, A. (2016). Siyasetin ve Uluslararası İlişkilerin Temel Kavramları. Fahri Bakırcı (Çev.). Ankara: BB101 Yayınları.
- Kerr, P. (2017). İnsani Güvenlik, Allan Collins (Editör), Nasuh Uslu (Çev.). *Çağdaş Güvenlik Çalışmaları* içinde (s.104-116). İstanbul: Röle Akademik Yayıncılık, 104-116.
- Keyman, F. (2017). Küreselleşme. Şaban Kardeş ve Ali Balcı (Editörler), Uluslararası İlişkilere Giriş içinde (s. 509-522). İstanbul: Küre Yayınları.
- Krause, K. ve Williams, M. C. (1996). Broadening the Agenda of Security Studies: Politics and Methods. *Mershon International Studies*, 40 (2), 229-254.
- Marchesin, P. (2003). Yeni Tehditler Karşısında Avrupa. Beril Dedeoğlu (Editör), Dünden Bugüne Avrupa Birliği içinde (s. 421-437). İstanbul: Boyut Yayınları.
- Ministry of Foreign Affairs of Japan, https://www.mofa.go.jp/page1e_000277.html Erişim Tarihi: 08.04.2020.

- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (2018). White Paper on Development Cooperation 2018. <https://www.mofa.go.jp/files/000554934.pdf> (Erişim Tarihi: 29.03.2020).
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (2019). Diplomatic Bluebook 2019. <https://www.mofa.go.jp/files/000527162.pdf> (Erişim Tarihi: 16.11.2019).
- Ovalı, A. Ş. (2006). Ütopya ile Pratik Arasında: Uluslararası İlişkilerde İnsan Güvenliği Kavramsallaştırması. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 3 (10), 3-52.
- Özen, Ç. (2013). *Uluslararası Örgütlere Giriş*. Çınar Özen ve Özgür Tonus (Editörler), *Uluslararası Örgütler içinde* (s. 3-24). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özşahin, M. C. (2015). *Kimlik ve Güç Ekseninde İnsan Güvenliği: Japonya Örneği*. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Paris, R. (2001). Human Security: Paradigm Shift Or Hot Air?. *International Security*, 26 (2), 87-102.
- Riordan, S. (2003). *The New Diplomacy*. Cambridge: Polity Press.
- Sağsen, İ., Demirel, V. ve Cavlak, M. (2018). States and Global Governance. Nejat Doğan ve Volkan Şeyşane (Editörler), *International Organization and Global Governance içinde* (193-217). Eskişehir: Anadolu University Press.
- Şekercioğlu, S. ve Özkurt, F. Z. (2018). International Organization and Global Governance. Nejat Doğan ve Volkan Şeyşane (Editörler), *International Organization and Global Governance içinde* (3-33). Eskişehir: Anadolu University Press.
- Tanaka, A. (1994). Japan's Security Policy in the 1990's. Yoichi Funabushi (Editör). *Japan International Agenda içinde* (s.28-56). New York: New York University Press.
- Torun, Z. (2017). Doktrinde İnsan Güvenliği Kavramı: Destekleyenler ve Eleştirenler. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19 (1), 223-241.
- Uchida, A. (2009). Will Public Support for Japan's ODA Last?. https://www.jica.go.jp/usa/english/office/others/newsletter/2009/0903-04_05.html (Erişim Tarihi: 21.03.2020)
- UNDP. (1994). *Human Development Report*. New York: Oxford University Press.